

Захист від звільнення

Igor Kyrzewski · 24.05.2025 · Kadry i Płace – JDG, Kadry i Płace – Spółki

□ Вступ

\Трудовий кодекс передбачає **спеціальні правила захисту трудових відносин** для окремих груп працівників. Цей захист може бути **абсолютним** (заборона на звільнення та відсторонення) або **умовним** (наприклад, вимагає згоди профспілки). Порушення цих правил може призвести до **відновлення на посаді та компенсації**, що присуджується судом.

□ 1. Хто підлягає спеціальному захисту від звільнення?

□ Приклад груп, що підлягають захисту:

- Вагітні жінки - Заборона на звільнення та відсторонення
- Особи у відпустці по догляду за дитиною - Заборона на звільнення та відсторонення
- Активісти профспілки - Заборона без згоди ради профспілки
- Працівники передпенсійного віку - Заборона на звільнення за 4 роки до виходу на пенсію
- Працівники під час обґрунтованої відсутності (наприклад, лікарняного) - Абсолютна заборона на звільнення
- Члени ради працівників - Вимагається згода ради
- Особи, що повертаються з відпустки по догляду за дитиною - Заборона на 1 місяць після повернення

□ Захист поширюється **няк на розірвання контракту**, так і на **звільнення без попередження**.

□ 2. Захист вагітних жінок та осіб у відпустці по догляду

□□□ Ст. 177 § 1 Трудового кодексу:

Работодавець не має права розірвати або звільнити трудовий контракт із жінкою, яка є вагітною або у декретній відпустці, якщо немає підстав для розірвання **без провини роботодавця** (наприклад, банкрутство, ліквідація компанії) і отримано згоду профспілки (якщо вона діє).

□ Якщо у працівника **контракт на визначений термін**, і його **закінчення припадає на 12-й тиждень вагітності** – контракт **автоматично продовжується до пологів**.

□ 3. Активісти профспілки – Ст. 32 Закону про профспілки

- Работодавець не має права розірвати або звільнити трудовий контракт **без попередньої згоди ради профспілки**, зазначеної в інформації про захист.
- Це стосується лише осіб **визначених у письмовій формі** профспілкою та які займають посади.
- Захист триває протягом терміну повноважень та **один рік після їх закінчення** (якщо захист триває більше 6 місяців).

□ 4. Працівники передпенсійного віку – Ст. 39 Трудового кодексу

- Заборона на розірвання контракту для працівника, який **не менш ніж за 4 роки** до досягнення віку виходу на пенсію (60 років для жінок, 65 років для чоловіків),
- Умови: період роботи дає право на пенсію на даному місці роботи.

□ Заборона **не стосується розірвання за взаємною згодою або дисциплінарного звільнення** (якщо є підстави відповідно до Ст. 52 Трудового кодексу).

▣ 5. Працівники, які відсутні з обґрунтованих причин - Ст. 41 Трудового кодексу

Работодавець не має права розірвати трудовий контракт, поки працівник:

- перебуває на **лікарняному (Л4)**,
- перебуває у **відпустці**,
- користується **іншими обґрунтованими відсутностями** (наприклад, батьківська відпустка, спеціальна відпустка).

▣ Захист не поширюється на **розірвання контракту без попередження відповідно до Ст. 53 Трудового кодексу** (наприклад, тривала хвороба).

▣ 6. Захист від звільнення та ліквідації посади

- Захист **не поширюється**, якщо робоче місце **ліквідовано або оголошено банкрутом** (Ст. 177 § 4 Трудового кодексу).
- У такому випадку можливе розірвання контракту навіть з захищеними працівниками, але часто:
 - **вимагаються угоди з профспілкою**,
 - є право на **відшкодування** (акт про масові звільнення).

▣ 7. Порушення захисту - наслідки для роботодавця

- Звільнення вагітної працівниці - Недійсність звільнення (Ст. 58 Цивільного кодексу + Ст. 45 Трудового кодексу)
- Звільнення члена профспілки без згоди - Відновлення + компенсація
- Відсутність свідоцтва про трудову діяльність - Штраф і компенсація

- Передпенсійне звільнення - Суд може винести рішення про відновлення на посаді або компенсацію

Юридична база

- **Трудовий кодекс:** Ст. 39, 41, 177
- **Закон про профспілки** – Ст. 32
- **Закон про сприяння зайнятості** – правила захисту в службі зайнятості
- **Рішення Верховного Суду**, в тому числі рішення від 14 березня 2018 року, I РК 297/17